

Ministru kabineta rīkojums Nr. 789

Rīgā 2025. gada 2. decembrī (prot. Nr. 50 22. §)

Par valsts pētījumu programmu "Lauksaimniecības un meža resursu izpēte drošas un noturīgas Latvijas attīstībai" 2026.–2028. gadam

1. Saskaņā ar Zinātniskās darbības likuma 13. panta otrās daļas 3. punktu, kā arī pamatojoties uz Ministru kabineta 2018. gada 4. septembra noteikumu Nr. 560 "Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība" 4. punktu, apstiprināt valsts pētījumu programmu "Lauksaimniecības un meža resursu izpēte drošas un noturīgas Latvijas attīstībai" 2026.–2028. gadam (turpmāk – programma).

2. Noteikt Zemkopības ministriju par atbildīgo institūciju programmas īstenošanā.

3. Programmas īstenošanas laiks ir no 2026. līdz 2028. gadam, un tās kopējais finansējums ir 6 000 000 *euro*, tai skaitā 2026. gadam – 2 000 000 *euro*, 2027. gadam – 2 000 000 *euro* un 2028. gadam – 2 000 000 *euro*. Programmu finansē no Izglītības un zinātnes ministrijas valsts budžeta apakšprogrammai 05.01.00 "Zinātniskās darbības nodrošināšana" piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem.

4. Programmas mērķis ir veicināt Latvijas lauksaimniecības un meža resursu zinātnisku izpēti un ilgtspējīgu izmantošanu, lai stiprinātu valsts pārtikas, ekonomisko un ekoloģisko drošību, kā arī noturību pret klimata pārmaiņām un ārēju riska faktoru ietekmi.

5. Lai sasniegtu programmas mērķi, noteikt šādus programmas uzdevumus:

5.1. stiprināt Latvijas pārtikas pašnodrošinājumu, pilnveidojot ilgtspējīgu, konkurētspējīgu un pret krīzēm noturīgu pārtikas sistēmu, kuras pamatā ir videi saudzīgas tehnoloģijas, inovatīvi risinājumi un nekaitīgas pārtikas pieejamība, tai skaitā:

5.1.1. attīstīt ilgtspējīgas un klimatnoturīgas audzēšanas tehnoloģijas videi saudzīgai un ekonomiski pamatotai laukkopībai un dārzkopībai, veicināt ķīmisko piesārņotāju, tai skaitā pesticīdu atlieku un dabīgo augu toksīnu, izplatības ierobežošanu;

5.1.2. izstrādāt jaunus pārtikas produktus uz vietējo lauksaimniecības izejvielu, tai skaitā augļu, dārzeņu un pākšaugu, un zivsaimniecības nozares izejvielu bāzes un jaunus pārtikas produktus ar augstu pievienoto vērtību;

5.1.3. stiprināt Latvijas spēju nodrošināt pietiekamu nekaitīgas un veselīgas pārtikas apgādi, savlaicīgi novēršot vai ierobežojot infekciju, kā arī antimikrobiālās rezistences izplatību dzīvniekos un pārtikas ķēdē krīžu apstākļos, tādējādi palielinot sabiedrības un pārtikas sistēmas noturību;

5.1.4. visaptveroši analizēt Latvijas lauksaimniecības ekonomisko sniegumu un konkurētspēju, lai stiprinātu nozares pašnodrošinājumu, kā arī izstrādāt priekšlikumus konkurētspējas uzlabošanai, izlaides palielināšanai un noturības stiprināšanai iekšējo un ārējo krīžu apstākļos;

5.2. ilgtermiņā uzlabot Latvijas mežu resursu izmantošanas efektivitāti, veicināt uz tiem balstītas un globālā tirgū konkurētspējīgas bioekonomikas attīstību kā valsts ekonomiskās un enerģētiskās drošības pamatu, tai skaitā:

5.2.1. veicināt meža ekosistēmu noturību – izstrādāt meža īpašniekiem dažādiem apsaimniekošanas mērķiem piemērotus risinājumus kokaudžu adaptācijai, kas balstīti uz ilgtermiņa pēcnācēju pārbaužu stādījumu un citu ilgtermiņa pētījumu objektu vērtējumiem;

5.2.2. novērtēt integrētas un ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas prakses pilnveidošanas un ekonomiskās drošības stiprināšanas būtiskos faktoros un to monitoringa metožu attīstību, tai skaitā ietvert Dabas atjaunošanas regulas meža bioloģiskās daudzveidības indikatorus, kā arī sagatavot rekomendācijas dinamiskās dabas aizsardzības un drošās ostas principa praktiskai ieviešanai;

5.2.3. veicināt meža nozares ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā un apriti bioekonomikā, noteikt meža nozares produktu nodrošināto kopējo aizvietošanas efektu un sekmēt vietējo meža resursu izmantošanu konkurētspējīgu un ilgtspējīgu produktu ražošanā atbilstoši Zaļā kursa nostādņām.

6. Programmas īstenošanā noteikt šādus kopīgus (horizontālos) uzdevumus:

6.1. veidot un attīstīt starpdisciplināras un iekļaujošas starptautiski konkurētspējīgas zinātnieku grupas, kas zinātniskajā darbībā izmanto pasaules zinātnieku atzītas pētniecības metodes un tehnoloģijas;

6.2. attīstīt zinātnisko grupu un atbilstošo tautsaimniecības nozaru speciālistu sadarbību;

6.3. attīstīt starptautisko sadarbību pētniecībā, tai skaitā iesaistīties starptautiskajos sadarbības tīklos un konsorcijs un izstrādāt projektu pieteikumus Eiropas Savienības fondu un citām starptautiskajām pētniecības programmām;

6.4. attīstīt inovatīvus risinājumus un veicināt to plašāku izmantošanu;

6.5. nodrošināt pētniecības rezultātu publisku pieejamību, tai skaitā publicēt rezultātus brīvpiekļuves žurnālos un deponēt jauniegūtus pētniecības datus pētniecības datu repozitorijos, veicinot datu atkārtotu lietojamību atbilstoši "FAIR" principiem (atrodamība, pieejamība, sadarbspēja, atkārtota lietojamība);

6.6. veicināt publicitātes un komunikācijas pasākumus, lai informētu sabiedrību un nodrošinātu programmas atpazīstamību un rezultātu izplatīšanu, kā arī tādējādi iesaistītu atbilstošās mērķgrupas un veicinātu zināšanu pārnesi, izpratni par pētniecības nozīmi un devumu sabiedrībai svarīgu jautājumu risināšanā.

7. Programmas īstenošanas laikā noteikt šādus sasniedzamos rezultātus:

7.1. izstrādātas jaunas tehnoloģijas un produkti;

7.2. publicēti oriģināli zinātniskie raksti *Web of Science* vai SCOPUS (A vai B) datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos;

7.3. sagatavoti ieteikumi rīcībpolitikai (piemēram, konsultēti nozaru politikas veidotāji un izstrādāti konkrēti ieteikumi un vadlīnijas);

7.4. stiprināts izglītības process, iesaistot pētniecībā mācībspēkus un integrējot pētniecību studiju procesā, īpaši doktorantūrā, kā arī iesaistot doktorantus, doktora grāda pretendētus un jaunus zinātniekus programmā īstenotajos projektos.

8. Programmas projektu īstenošanas laiku bez papildu finansējuma piešķiršanas var pagarināt līdz vienam gadam, ja tas ir nepieciešams programmas un tās projektu rezultātu nostiprināšanai un publiskošanai.

Ministru prezidente *E. Siliņa*

Zemkopības ministrs *A. Krauze*

